

УДК 378.3:811.248

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-129-132

ЗАДІЛЬСЬКА Галина Миколаївна –

кандидат філологічних наук, доцент кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5888-9792>
e-mail: halyna.zadil@gmail.com

НАВЧАННЯ У СПІВПРАЦІ ЯК ОДНА З БАЗОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗВО

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні педагогічні технології внесли свої корективи в систему освіти, особливо у заклади вищої освіти. Адже вимоги ринку праці ХХІ століття диктують нові критерії підготовки педагогічних кадрів. Кардинально змінилася роль викладача – від викладача-інформатора до викладача-організатора, який мотивує студентів до пізнавальної діяльності, до креативного мислення, залучає їх до праці в команді, спрямовує комунікацію і культурне розв’язання проблем під час співпраці між студентами. Тому актуальною є розробка теоретичних питань з організації діяльності студентів для формування позитивного ставлення до вивчення іноземної мови й активізації комунікативної компетенції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Навчання у співпраці (*cooperative learning*) виникло у 20-х роках ХХ століття як елемент прагматичного підходу до освіти у філософії Дж. Дьюї. Перші теоретичні обґрунтування цієї технології з’являються наприкінці 70-х – початку 80-х років ХХ століття. Теоретичні постулати педагогіки співпраці вітчизняних педагогів Ш. А. Амонашвілі, І. П. Волкова, М. П. Гузика, П. М. Ерднієва, Є. М. Ільїна, В. А. Караковського, С. М. Лисенкової, Є. С. Полат, М. П. Щетиніна та інших було викладено в ґрунтовній науковій праці – «Маніфест» [3], в основі якої – принцип поваги до студента як особистості та навчання без примусу. Така дидактична модель навчання реалізується в колективі з викладачем-організатором, де головний пріоритет – спільна праця, яка сприяє генеруванню нових знань студентів при безпосередньому спілкуванні один з одним [1].

Зарубіжні педагоги Дж. Аронсон, Р. Джонсон і Д. Джонсон, Де Врі, С. Каган, В. Х. Кілпатрік, Е. Коен, С. Кук, Р. Славін, Й. Шаран, Ш. Шаран та інші розглядають створення різних навчальних ситуацій для спільної діяльності студентів, що сприяє

їхній соціальній адаптації, активізує формування комунікативних умінь та розвиток критичного мислення. Успішним вважається навчання, коли кожна підгрупа в межах класу чи групи самостійно виділяє конкретні індивідуальні та спільні для всіх цілі, маючи спільну мету, що забезпечує набуття навичок взаємодіяти та наприкінці отримувати високі результати [9].

Власне ідея особистісного підходу до студента замість індивідуального підсумовує очевидність навчання у співпраці як базової педагогічної технології, яка закладає нові умови діяльності викладачів та студентів.

Реалізація педагогічної технології навчання у співпраці з огляду на новітні інформаційні технології та широке використання на практиці студентами-філологами зумовлює **актуальність** дослідження.

Метою статті є дослідження моделі активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання у співпраці при навчанні студентів мовних спеціальностей практичного курсу англійської мови у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що педагогіка співпраці – це напрям педагогічного мислення і практичної діяльності, який спрямований на демократизацію та гуманізацію педагогічного процесу [7, с. 429]. У скандинавських країнах педагогіку співпраці називають педагогікою діалогу [8, с. 269]. Вищезазначена технологія фокусується на створенні дружньої ненапруженої атмосфери і сприятливого середовища, в якому кожен студент зокрема має можливість реалізувати себе, демонструючи свої здібності під час спільної навчальної діяльності. Залежно від постановки навчальних завдань виділяються три найпоширеніші види діяльності при навчанні у співпраці (навчання у команді – Student Team Learning, піла – Jigsaw, вчимося разом – Learning Together) з використанням найрізноманітніших форм навчання таких, як

колективно-групова робота, колективна творча робота, робота в мікрогрупах, робота в змінних групах, ігрова діяльність.

Розглянемо на прикладі вищезазначену технологію. Загальновідомо, що студенти у межах академічної групи мають неоднаковий рівень володіння іноземною мовою. Під час об'єднання в невеличкі групи (3–4 студенти) їм дається спільне завдання, а певний студент має виокремлене індивідуальне завдання доступне для виконання. У такому виді діяльності увага акцентується на особистій відповідальності кожного студента за свою працю, адже його дії впливатимуть на результат роботи всієї групи. Адже робота, зосереджена на досягненні спільної мети, є набагато продуктивнішою та захоплюючою, а загалом і результативнішою. Поясненням досконалості такої діяльності є відсутність напруги і страху, натомість спільна праця приносить радість від дружньої атмосфери, яка спонукає студентів до реалізації власної творчості, мимовільно виховуючи одну з найважливіших рис характеру людини – здатність до взаємодопомоги, що і є невід'ємною складовою навчання у співпраці. Важливо вказати на те, що діяльність студентів оцінюється узагальнено, не вказуючи на оцінку кожного окремого студента.

Відомий педагог Іван Павлович Підласий вказує на те, що в технології співпраці викладач може використовувати й інші методи, що не відносяться до цієї технології, зокрема відеометод, нетрадиційні методи, лекцію тощо, проте в такому випадку він повинен бути готовий до погіршення результатів, і в цілому педагогічна технологія співпраці власне не буде реалізованою. Учений підкреслює, що з багатьох методів необхідно виділяти ті, що забезпечують необхідну продуктивність навчання за заданими критеріями [5, с. 287].

Слідом за Г. В. Пристай [6, с. 102], ми використовуємо такі моделі технології навчання у співпраці на практичних заняттях з англійської мови:

1. «Навчання в команді» – успіх всієї групи залежить від самостійної роботи кожного.

2. «Ажурна пилка» – обрані представники різних команд пояснюють самостійно опрацьований ними матеріал.

3. «Навчасось разом» – навчальний матеріал поділений між окремими групами. Спільна ж праця цих груп сприяє засвоєнню всього матеріалу.

4. «Круглий стіл» – передбачає вміння

вправно аргументувати свою думку під час бесіди чи дискусії, власне зробити свій власний внесок у вирішення поставленої викладачем проблемної ситуації.

5. Дослідницька робота – кожен студент, працюючи індивідуально, здійснює внесок у вивчення загальної теми.

6. «Кейс-метод» – спільна робота над певною ситуацією, яка передбачає колективний пошук найбільш ефективної пропозиції.

7. Проектна діяльність – найскладніший етап вищезазначеної технології, який має на меті обговорення дискусійних тем та вимагає інтегрованих знань з інших галузей науки та громадського життя.

На практичних заняттях з англійської мови найчастіше використовується нами проектний метод, який може застосовуватися на будь-якому етапі навчання іноземної мови з різноманітною тематикою.

Принагідно нагадаємо, що проекти можуть бути індивідуальними, парними і груповими. Найбільш поширеними є групові проекти, оскільки вони передбачають співпрацю серед студентів, обмін думками, дискусії, мозкову атаку, а також колективну та індивідуальну відповідальність за виконану роботу. Однак на початку вивчення матеріалу проекти можуть бути індивідуальними, підготованими у формі презентацій, а також парними. Підготовка індивідуальних проектів дозволить студентів ознайомитися із специфікою дисципліни, понятійним апаратом, усвідомити шляхи та стратегії її оволодіння, сформувані індивідуальний стиль роботи з матеріалом, тощо. Проекти підготовані студентами у парах можуть сприяти формуванню професійно-методичних умінь: комунікативно-навчальних (встановлювати різноманітні мовленнєві контакти, помічати помилки та корегувати їх), організаційних (організувати виконання проекту, забезпечувати обговорення, допомагати у вирішенні завдання), дослідницьких (виявляти рівень сформованості навичок та вмій у співрозмовника, прогнозувати труднощі та шляхи їх усунення) [2, с. 6].

Варто доповнити вищезазначений список моделей технології навчання у співпраці ще однією важливою моделлю – Вікі-сайт для організації електронної співпраці студентів.

Так, електронна співпраця (далі – е-співпраця) – це низка заходів, які налаштовані на забезпечення взаємодії між людьми в електронному вигляді за

допомогою мережі Інтернет при спільній співпраці над певними спільними завданнями.

Е-співпраця сприяє виконанню спільних завдань в будь-який час у будь-якому місці. Зокрема, студенти можуть спілкуватися з вітчизняними й іноземними студентами однакових спеціальностей, обмінюючись досвідом, а також працювати над спільними проєктами тощо.

Виділяють три ознаки класифікації е-співпраці – час, вид зв'язку та кількість передавачів і приймачів. При цьому використовуються такі сервіси – електронна пошта, соціальні мережі, блоги, вікі, спільні Інтернет-документи тощо.

До основних складових, які визначають електронну співпрацю належать [4, с. 96]: 1) спільне завдання, яке можна розбити на частини; 2) список ролей, які допоможуть виконати окремі частини спільного завдання; 3) технології і сервіси електронної співпраці; 4) особи, залучені до виконання спільного завдання; 5) певні компетентності, якими володіють особи, що залучаються до співпраці; 6) фізичне (матеріальне) навколишнє середовище, що оточує залучених осіб; 7) соціальне навколишнє середовище.

До сервісів, функцією яких є електронна співпраця, можна зарахувати:

1) елефонну конференцію (також сприяє обміну відомостями, але в інтерактивній формі); 2) відео- (і аудіо-) конференція – обмін відео й аудіо за допомогою комп'ютерних мереж; 3) он-лайн зустріч – обмін повідомленнями в режимі реального часу; 4) веб-форум – інтернет-сервіс, популярний вид спілкування в Інтернеті. На форумі створюються теми для спілкування, що робить його кращим за чат. Усі, кого цікавить певна інформація, можуть зручно й швидко переглянути її на форумі; 5) миттєве повідомлення – мережевий сервіс для обміну текстовими повідомленнями між користувачами за допомогою комп'ютерів або інших пристроїв через комп'ютерні мережі; 6) чат – мережевий сервіс для швидкого обміну текстовими повідомленнями між користувачами Інтернету в режимі реального часу; 7) блог – це веб-сайт, що містить записи, зображення чи мультимедіа, які регулярно додаються; 8) інтернет-портал – сайт, що надає користувачеві Інтернету різні інтерактивні сервіси, які працюють у рамках єдиного сайту; 9) вікі-сайт для швидкого створення і редагування колективного гіпертексту;

10) електронні списки розсилки – сервіс Інтернету, що надає можливість об'єднати певну кількість людей в єдину закриту групу розсилання; 10) «біла дошка» – інтернет-сервіс для розміщення файлів, що використовуються спільно, на екрані «спільної записної книжки» або «білій дошці»; 11) група новин – це загальнодоступний дискусійний форум, як наприклад клуб за інтересами, який формують у формі каталога; 12) карта розуму – сервіс для створення схем, на яких відображають слова, ідеї, завдання, або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї; 13) соціальна мережа – соціальна структура, утворена особами або організаціями, яка дозволяє надсилати повідомлення різного типу й відображати різні зв'язки між ними через різноманітні соціальні взаємовідносини [4, с. 96–97].

Базовим ж принципом методики навчання у співпраці є відповідальність кожного учасника групи за кінцевий результат, власне те, що саме від кожного зокрема залежить успіх всієї групи.

Такий вид діяльності забезпечує реалізацію навчальної та виховної мети. Адже так засвоюються не лише нові лексичні та граматичні одиниці, а й прищеплюється доброзичливе ставлення до кожного члена групи, відповідальність за власний успіх та, відповідно, за отримання позитивного результату колективу групи. За такого виду діяльності виховується взаємодопомога та, зазначимо, що мимовільно, готовність учасників досягнути належного рівня володіння мовою

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, навчання у співпраці використовуємо для закріплення вивченого лексико-граматичного матеріалу. Така педагогічна технологія сприяє удосконаленню ефективності володіння іноземною мовою, підвищенню мотивації до навчання студентів та закріплення й автоматизації лексико-граматичних одиниць. Під час роботи у співпраці створюється сприятливий психологічний клімат процесу навчання (кожен студент – це особистість), формується високий рівень внутрішньої мотивації студентів, а результатом є висока репродуктивність ведення іншомовного діалогу. Перспективами подальших досліджень є когнітивна-прагматична інтерпретація аспекту начання у співпраці на практичних заняттях з англійської мови у ЗВО.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике / Ш. А. Амонашвили. М. : Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1995. 496 с.

2. Задільська Г. М. Проектна методика навчання практичного курсу англійської мови студентів мовної спеціальності ВНЗ / Г. М. Задільська // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. Черкаси, 2013. № 3 (256). С. 30–34.

3. Манифест «Педагогика сотрудничества» [Электронный ресурс] // Учительская газета. 18. 10. 1986. URL: http://www.muzeigrp.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=55:-q-q-1986&catid=9:2011-09-28-11-41-39&Itemid=14.

4. Морзе Н. В. Формування навичок ефективної співпраці студентів під час використання Вікі-порталу / Н. В. Морзе, Л. О. Варченко-Троценко // Інформаційні технології і засоби навчання. 2014. Т. 40, вип. 2. С. 92–106.

5. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя / Іван Павлович Підласий. Х. : Основа, 2010. 360 с.

6. Пристай Г. В. Особливості навчання іноземних мов в умовах співпраці / Г. В. Пристай // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. Випуск 5 (77), 2014. С. 10–105.

7. Фицула М. М. Педагогика : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фицула К. : Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

8. Ягупов В. В. Педагогика : навч. посібник / В. В. Ягупов К. : Либідь, 2003. 560 с.

9. Johnson David W. An Overview of Cooperative Learning [Електронний ресурс] / W. David Johnson, T. Roger Johnson. URL: <http://www.co-operation.org/home/introduction-to-cooperative-learning/>.

REFERENCES

1. Amonashvili, Sh. A. (1995). *Razmyshlyeniya o humanno y pedahohikye* [Reflections on Human Pedagogue]. Moskva.

2. Zadil's'ka, H. M. (2013). *Proektna metodyka*

navchannya praktychnoho kursu anhliys'koyi movy studentiv movnoyi spetsial'nosti VNZ [Project work methods of teaching students practical course of the English language]. Cherkasy.

3. Manifest «Pedagogika sotrudnichestva» (1986). [Manifesto «Collaboration in Education»].

4. Morze, N. V. (2014). *Formuvannya navychok efektyvnoyi spivpratsi studentiv pid chas vykorystannya Viki portalu* [Formation of students' effective cooperation skills basing on usage of Wiki-portal].

5. Pidlasyy, I. P. (2010). *Produktyvnyy pedagog. Nastil'na knyga vchytelya* [The Productive Teacher. Tabletop Teacher's Book]. Kharkiv.

6. Prystay, H. V. (2014). *Osoblyvosti navchannya inozemnykh mov v umovakh spivpratsi* [Peculiarities of the collaborative foreign languages learning]. Zhytomyr.

7. Fitsula, M. M. (2002). *Pedahohika* [Pedagogy]. Kyiv.

8. Yahupov, V. V. (2003). *Pedahohika* [Pedagogy]. Kyiv.

9. Johnson David W. *Ohlyad navchannya u spivpratsi* [An Overview of Cooperative Learning]. [Elektronnyy resurs].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗАДІЛЬСЬКА Галина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: когнітивно-комунікативний підхід до навчання англійської мови студентів-філологів ЗВО.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZADIL'S'KA Halyna Mykolayivna– Ph.D. (Philology), Associate Professor of Comparative Pedagogics and Methodology of Foreign Languages Teaching Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: cognitive-communicative approach in teaching English for university students of linguistic departments.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2020 р.

УДК 78.071.5:001.8-048.56

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-132-135

ІЛІНЦЬКА Наталія Степанівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри інструментально-виконавських дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-8659-7781>

e-mail: ilnickaya.natalya1@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЯК ПІДРУНТЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сьогоднішній день у суспільному житті відбувається багато

змін, що приводить і до змін у системі освіти. Методологічні підходи визначають ключові напрямки розвитку компонентів освітньої